

ARCHIVO CENTRAL
LIRICO-DRAMATICO.

¡¡ ANGELS DE DEU !!

DRAMA DE COSTUMS CATALANAS

EN UN ACTE Y EN VERS,

ORIGINAL DE

BARTOMEU CARCASSONA.

Una peseta

Barcelona.

Imprenta de la viuda é hijos de Gaspar,

1867.

6

CATÁLOGO

de las obras pertenecientes á dicho Archivo.

Catalanas en un acte.

A boca tancada.	Las tres teclas.
Amor, partit y pasetas.	L' noy de las camas tortas
Cap gepeput se veu 'l gep.	La capital del Imperi.
Cosas del oncle.	Lo soldadot de caball.
Cristeta l' estanquera.	Massa jove y massa vell.
En Joan Doneta.	M' ha caigut la loteria.
Els de fora y els de dins.	Mistos !
Fotografias.	No 's pot dir blat...
L' alcalde del del barri nou.	Qui al cel escup.
'Ls banys de Caldetas.	Qui tot ho vol tot ho pert.
L' ajuda de Deu.	Qui juga no dorm.
La criada de las criadas.	Set morts y cap enterro.
La malvasia de Sitjes.	Setse jutges (zarzuela).
La ma del cel.	Si m' embrutas t' enmasca
La pubilla de Riudoms.	Si que l' habem feta bona.
L' orga de rahons.	Sistema raspall.
L' ase de 'n Mora.	Tal hi vá que no s' ho creu
La butifarra de la llibertad.	Un beneiht de Jesucrist.
La vida al encant.	Una noya com un sol.
Las pildoras d' Hollavay.	Un barret de riallas.
La lley delambut.	Un engany á mitxas.
L' boig de las campanillas.	Una noya es per un rey.
'Ls partits de la patrona.	Una juguesca.
Las tres rosas.	Un pollastre aixelat.
La reixa de la llibertat.	Un mosquit d' arbre.
La sombra de D. Pascual.	Un poll resucitat.
Las Hágrimas de Polonia.	Una nit de Carnaval.
La perla de Taradell.	Un llaminé dins de un sac!
Las atmellas de Arenys.	Un casament dit y fet.
La perla del Monseny.	Un inglés en Mataró.
L' he perdut, ¡ay! l' he perdut.	¡ Va caure !

En dos actes.

Al altre mont.	Gat escarmentat.
Cada ovella ab sa parella.	L' castell dels tres dragon
Cada hu per hont l' enfila.	L' cantadó.
Contra enveja.	La vaquera de la piga ro
D. Perlimplin.	Las carbassas de Montroig

!! ANGELS DE DEU !!

DRAMA DE COSTUMS CATALANAS

EN UN ACTE Y EN VERS,

ORIGINAL DE

BARTOMEU CARCASSONA.

BARCELONA.

Impremta de la viuda y fills de Gaspar.

1867.

LIBRO DE...
...
...

...

...

Miquel Gual

La propietat de aquest *drama* pertany á ~~son autor~~ y ningú
sens son permís podrà representar-lo, traduir-lo ni alterar son
títol, acullintse, pera fer valer sos drets, á la llei vigent de teatros.

Lo Director del ~~ARCA GENERAL DE LOS DRAMATICH~~, es lo únich
encarregat del cobro dels drets de propietat. *Julio Hidalgo*

ALS NOYS

ENRIQUETA GUERRA

Y MARCELO CARCASSONA.

Estimada nena : Caríssim fill : Lo públich ab sòs aplausos vos ha dit millòr que jo podria ferho , lo acertats que estáu en lo desempenyo dels papèrs que per vosaltres escriguèrem en LO INCENDI DE HOSTALRICH. Vostre acért me ha mogut á escriurer la presènt obra, pera que en élla pogáu pagar lo déute de agraument que envérs lo públich vos quèda, treballant ab la fé y zél que habeu demostrát en la primera.

Sobre tòt, paréu cómpte en las mácsimas morals enclosàs en lo presènt cuadro ; y si en la edat de rahò teniu també lo acért de recordarlas, recullirá lo millor fruyt de son treball, vostre amich y pare

LO AUTOR.

REPARTIMENT.

PERSONATGES.

ACTORS.

AGNETA.	D. ^a Balbina Pi.
TOMASET.	D. Gervasi Roca.
FEDERICO.	D. Hermenegildo Goula.
BADÒ.	D. Antoni Tutau.
PEPETA. (10 anys).	D. ^a Enriqueta Guerra.
BADORET, (12 anys).. . . .	D. Marcelo Carcassona.

La acció se suposa en la Vila de S. Celoni, vigilia de la festa major que es lo 11 de Novembre.

MODO DE VESTIR.

AGNETA.—Espardenyas: mitjas blanques: faldillas de indiana usadas y curtetas: debantal de lo mateix: gipò de merino de mànega llarga y ampla: mocador de cotò al coll y res al cap.

TOMASET.—Espardenyas: mitjas de color de plom: pantalons de satgát de color de terra que sigan molt alts de trinxa: armilla de bions curteta y descordada: gech de panyo molt usat y curt: gorra de panyo usada: mocador negre al coll.

FEDERICO.—Pantalons y jaquè de patent: sombrero hongo de moda. Lo tòt d' èll elegantet.

BADÒ.—Pantalons de patent clar: americana de panyo blanquinòs; sombrero hongo alt, de moda atrasada: bótas de cuyro ab una espuela al peu dret y un látigo (vit de bou) sempre á la mà. Representa un home de 38 á 40 anys y porta barba voltada un poch rogenca.

PEPETA —Gipó negre: faldillas de indiana: espardenyas: mocador de cotò al coll: tot apedassát y molt usat.

BADORET.—Pantalon, gech y armilla de roba que bage estat bona però ara ja molt apedassada y usada y que se conéga que es roba de aprofitalls: espardenyas.

NOTA.—Los dos noys deurán vestirse de modo que inspirian compassió, sense arribar al estrem de causar repugancia.

ACTE ÚNICH.

Baixos de una casa pobre. Porta al fondo y á la esquerra en primer terme. En lo recò que forma lo pany de paret de la dreta y lo fondo, hi haurá la llar de foch, fogons y aiguera ab sos deguts pres-tatges: plats y cassolas de terra en ells. Penjats convenientment, tots los objèctes de cuina entre los que n'hi haurá alguns de aiam mòlt llents. Cullarè ab culleras y forquillas de fusta mòlt netas. En la llar, son guarda fum de un pam, de indiana nova. En lo recò de la esquerra, la escala de pujar á las habitacions de dalt. Entre mitj de escala y porta de la esquerra, una taula de fusta mòlt neta, y sobre de ella, pá, ganiveta y una tassa ab vi. La porta de la esquerra está tancada per un reixat de fusta figurant la porta del corral.

ESCENA PRIMERA.

TOMASET, AGNETA.

Lo primer enfilat en una escala de mà, acaba de col·locar las eynas de cuyna que l'hi va donant la Agneta, la qual figura que ho acaba de netejar tót.

AGN. Vatge, aquesta es la radera.

TOM. ¿Que está bè, aquí? (Pentjantla en un clan.)

AGN. Si, baixéu.

- TOM. ¡ Ay, ay, que caig! (Fingint caure.)
 AGN. (Ab sossobra va per aguantar la escala, mes son pare esclafeix una rialla y ella diu disgustada.)
 Sempre esteu
 per broma. Vés...
- TOM. ¡ Tonta! si era
 per veurer si t'espantabas.
 Ay, ay, que caig. (Tornanhi.)
 AGN. (Ab dólsa reprensió.) ¡ Ah poch seny!
 TOM. (Assentat en la escala y de cara á la porta del corral.)
 Agneta, mira, á Monseny
 ja hi ha nevat. (Agneta vá á mirar per la porta y son pare rient diu.) ¿ Ahont mirabas?
 AGN. A Monseny.
 TOM. ¿ Y no hi veus rés?
 AGN. Jo no hi veig rés dès de aquí.
 TOM. Doncas, mira cap á mi.
 AGN. Baixéu, baixéu.
 (Concixent que es una plagasitat.)
 TOM. (Insistent) Mira.
 AGN. Vés
 que hè de mirar.
 TOM. ¿ No hi veus nèu?
 AGN. No hi veig rés. (Tornant á mirar per la porta.)
 TOM. ¡ Ah, poca manya!
 Aquí. (Indicantli que l' miri á ell.)
 Jo sòch la montanya,
 y la nèu es lo cap mèu. (Rient.)
 AGN. Donchs jo encara l' veig tòt vert.
 TOM. Donchs cregas que es bèn madú.
 AGN. Pero sense such. (Ab ironia respectuosa.)
 TOM. (Baixant de la escala.) Ab tú,
 qui hi bromeja sempre hi perd:
 sempre tens una resposta
 amanida.
 AGN. Y vos una atre.
 TOM. Ab tu no m' hi puch pas batre'.
 AGN. Prou, podéu.
 TOM. ¡ Cá! Massa m' costa

- de poguearte fer callar.
- AGN. Aixó vos ho voléu dir.
- TOM. Escólta, ¿no vols eixir...
- AGN. Si ; que voldria arribar fins al péu de la Estació.
- TOM. ¿A veure' si vè en *Fadrico*?
- AGN. Ja gaire bè no m' esplico com no es aquí.
- TOM. Tens rabò ;
y si en aquet trénc no vè...
per vuy...
(*Tomaset ha baixat de la escala y se la ha carregada al coll fent tot aquet bossí de escena carregat. Agneta al veurerho, l' hi diu rient.*)
- AGN. ¿ Bè ; que fèu parát ?
- TOM. (*Rient.*) ; Ay, macatxo ! es veritat.
¿ Oy que semblo un fanaler ?
- AGN. Vatge, deixéula á la eixida,
y probéume d' agafar
dos cunillets per demà.
- TOM. Si algú m' véu, de segú' m' crida...
¡ Ay pobret fanaler !
com per tót posan gas,
si nó téns altre ofici
al Hospici anirás.
(*Se n' va cantant la transcrita censó per la porta de la esquerra ab la escala al coll.*)

ESCENA II.

AGNETA.

Sempre n' tè alguna per dir:
¡es mòlt plaga! Crech que gosa
cuant pot trobá' alguna cosa
ab que ferme riure' á mí.
Lo voléu á n' ell contènt,
que m' veigi rient ó cantant.
¡Pobre pare! es noble y sant
lo afècte que per mi sent.

M' estima d' un modo tal,
que per mí la sang daria
si no l' hi paguès, seria
filla ingrata, criminal:
y l' hi pagarè ab usura,
pus perque èll siga ditzòs,
m' esposarè á eterns dolòs
sacrificant ma ventura.
Mon cor vestirà de dol;
mès cuant pensi que es pel pare
que sufreix, trobarà encara
en son dolor, son consol.

ESCENA III.

AGNETA y TOMASSET, per la porta del corral

- TOM. Noya, si tu no m' ajudas
no puch agafarne cap.
- AGN. Ja ls' agafarém després:
no han de servir fins demà...
- TOM. *(Ab alegria.)* Demà si que tot se vessa
aquí casa.
- AGN. *(Ab ironia.)* L' olla gran
ficarém dins de la xica.
- TOM. Vés si vols millor dinar.
La bona olla: ab las quatre ordres:
després lo bon estofát;
cunill ab such de perdiu,
d' aquell modo que tu fas;
ensiám, ab rabas y olivas;
luego l' rostit, ja se sab;
y que són pollastres tendres,
com l' aygua.
- AGN. ¿Que sabéu?
- TOM. ¡Bah!
¡No faltaba mes! No tènem
mes que tres mesos pel llarg...
Luego arrop, pansas y ametllas
tòt bèn regát ab vi blanch.

¡Vés qui ns' empeta la basa!
¡Cuants de més ríchs n' hi haura
que aquesta festa major
podént més no farán tant!
Luego l' cafe, la copeta...
y un cigarro de mitj ral.

AGN. ¡Sembla que ja hos hi trobéu!
¡Com ho sabéu arreglar!

TOM. (*Cambiant de tó.*) De vegadas a la cuadra...
d' aixó m' diuen lo trempat:
anant malament las feynas,
malas tungadas que hi han
que ab prou feyna s' guanya prou
per menjá' un bossi de pá,
cuant á esmorsá' ns' aixecábam,
jo animaba als meus companys,
y ns' féyam pasar la gana
á cop d' arreglar dinars.

AGN. ¿Y no hos feya salivera
lo parlar tant de menjar?

TOM. Si n' haguéssem parlat poch,
prou: més se n' parlaba tant,
que á la fi tots ne quedábam
tant embafats de bons talls,
que una cúa d' arengada
era l' mes esquisit plat
que trobábam, pera treure'ns
de tantas viandas lo baf.
D' arreglá' aquets dinars d' esma,
jo n' era lo encarregát,
y t' dich que ho putinejaba
com un fondista gavaix.

AGN. (*Rient.*) ¡Debia anar bé la panxa
ab tanta il-lusió per tall!

TOM. La il-lusió es lo plat del pobre:
(*Ab solemnitat.*)
ella l' hi dona lo aguant
per poguerne resistir
aquesta vida d' afany.
Si la il-lusió y la esperansa

n'arribès á perdre... ¡ ay !
una vida de amarguras
la trista realitat
presentaria á sa vista :
fòra sòn torment mes gran
lo pensar; « jo sòch un pobre
y d' aquí no puch passar:
¿que farè pobre de mi
si acàs me manca l' treball,
ó bè l' dia que per vèll
ja no puga treballar?»

AGN. ¡ Deixéus d' aquestas ideyas !

TOM. Tens rahò, mes val deixau,
per que si un hi pensès gaire
boig se tornaria.

AGN.

Y tal.

TOM. De pensar que un tè familia
y no la pot educar
com voldria... *(Ab mólt sentiment.)*

AGN. *(Com consolantlo.)* ¡ Vatje, pare!

TOM. *(Continuant.)* Las vegadas que he pensát
en tú, mentres treballaba,
no tènen fi.

AGN. *(Ab reny amistós.)* ¡ Quin afany
teniu ara de entristirme !

TOM. No t' ho habia dit may
mentre' estábam en perill ;
mes abuy que ja es passat,
puch contarte las angunias
que hè sofert durant molts anys.

AGN. ¡ Plé de fel lo cor tenintne,
alegria demostrar *(Coneixent lo sacrifici
de son pare.)*

fins á lograr que hos diguèssen
per tót arréu LO TREMPÁT...!!!

TOM. *(Ab móltta amargura.)*

Los que com jo en aquest mon
no tenen més que sas maus
y de son frònt las suadas
per guanyá' un bossi de pá ;

¿qu' han de fer sino aturdirse
ab fingimènt ó vritat,
y ab riallas, mòlts cops amargas,
sa trista sórt olvidar ?

¡ Es pobre la sórt del pobre
que depènd d' un trist jornal.

AGN. Procurém á ser bèn bons, (Animantio.)
per que diu un llibre sant,
que al que es bó y en Dèu espera,
Dèu no l' abandòna may.

TOM. Tèns rahò y n' tèns la proba
ab la sórt que 'ns ha enviát.
Tú, filla d' un teixidor
que no tè cap mès caudal
que las dugas llansadoras
y la canya d' enserá;
tú que sols bondat abrigas,
per ser bona arribarás
á una sórt, que mòltas altres
ben ricas envejarán.

Demá s' ha de fixá' l' dia;
en Badò no pot tardar,
y demá... ó avuy, mateix...

AGN. (Ap.) ¡Válgam la còrt celestial!

TOM. (Ab alegria.) ¡Me sembla que ja m' hi trobo!
Un cop vosaltres casáts,
lo dia que m' núhin pessa
ó bè l' hagi de plegar,
me n' anirè ab en Badò
á dá' l' tomét pel voltant,
y cuant èll tastará l' ví
jo també podrè fè l' tast
per que farè que m' presènti
com á aprenent del sèu art.
Com èll fa de corredor
y tè negocis en gran,
me topará mòlt, per qué
tastaré mòlt vi de franch.

AGN. (Ab cert recel.) Pare, escoltéu.

TOM. ¿Que vols, noya?

- AGN. ¿No s' podria retardar
lo prometatge?
- TOM. No, filla.
- AGN. (*Suplicant.*) Uns cuants mesos.
- TOM. No; que es cas.
Lo dia que va parlármem, -
ja várem determinar
que per la festa major
ho fariam tòt plegat.
Ja véus tu si puch faltarli.
- AGN. (*Suplicant.*) En qué tant sòs fòs mitj any..
- TOM. (*Alarmát.*) Escòlta; ¿que per ventura
Agneta, t' sabria mal
lo casarte ab en Badò?
- AGN. (*Ab vivesa.*) No, pare, no.
- TOM. ¿Que per cas
estimas á n' algú mès?
- AGN. (*Confòsa.*) Jo... no. (*Ap.*) ¡Dèu mèu!
- TOM. ¿Donchs que hi ha?
- AGN. Que estém tant bè tots dosets
que no voldria dexahos'.
¡Estich tant bè al costat vostre...!
- TOM. Dóna, no ns' deixarem pas;
ja m' va prometre' en Badò
que viuriam tòts plegats:
ademès, bè vindrá un dia
que ns' haurem de separar:
jo m' vaig fent vèll...
- AGN. Bè. calléu...
- TOM. Donchs tinguém la festa en pau.
(*Lo primer ab reny amorós. Lo següent vol-*
quent variar la conversa.)
¿Ja ho tèn's bè'n endressát tòt?
- AGN. Si, pare.
- TOM. ¿Donchs aveyám
si vindrá tambè en *Fadrico*?
- AGN. Bè ho va prometre, y esclau
sabéu qu' ès de sa paraula.
- TOM. ¿Vols que l' aném á esperar?
- AGN. (*Ab alegría natural.*) Com volguéu.

TOM. Doncas arrèglat
y anemhi. (*Repentsantse.*)
¿Mes si entretant
en Badò venia....

AGN. No;
ja sabéu qu' èll vè mès tart.

ESCENA IV.

DITS y BADÓ *que treu lo cap per la esquerra del fondo figurant que aguanta l' caball. Tomaset després del segon vers, surt corrents per la porta del corral.*

BAD. Veniume á aguantar l' haqueta.
TOM (*Content d sa filla.*) En Badò.
(*Cridant pel fondo.*)
Ja vinch. (*Sortint corrents per la dreta baixa.*)
Espera.

AGN. (*A son pare cuant ja es fóra.*)
Si; feula entrar per darrera.
(*Ab amargura al veurerse sola, y dirigintse al fondo*)
¿Deume forsas!

BAD. (*Entrant ab franquesa brutal.*) ¡Hola, Agneta!

ESCENA V.

AGNETA BADÒ.

AGN. Dèu vos guard, Badò.
BAD. ¿ Aném bè,
noya ?

AGN. Gracia á Dèu... per ara...
BAD. Si ; ja s' coneix ab la cara.
AGN. ¿ Y vòs, anéu bè ?
BAD. Tambè :
jo mentres márxí l' negoci
arrabento de salud ;
¿ me vols veure' á mi perdut ?...

- si m' hè d' aburri' á ne l' oci.
(*Sentenciós.*) Lo treball porta l' descans.
- AGN. (*Ab broma forçada.*)
Tambè porta l' cansamènt
- BAD. Aixó ho dihen solsamènt
los que estan plegats de mans
esperant baixi l' manná,
mentres estan á dièta.
En aquest món, tots, filleta,
tots habém de treballar.
- AGN. Jo tan sols per broma ho deya...
- BAD. Tampoch t' he volgut repèndrer...
(*mes si vols ja ho pots compèndrer.*)
- AGN. (*Ja he comprés bèn bè la ideya.*)

ESCENA VI.

AGNETA, BADÒ y TOMASET (*que entra per la porta del corral ab una maleta á la mà.*)

- TOM. Ja he trèt la xélma á l' haqueta
y l' hi hè posát palla noba.
- BAD. ¿ Que ja héu recullit la roba ?
- TOM. (*Mostrant la maleta.*) ¿ Que és aixó ?
- BAD. Si ; á la maleta
porto roba per demá.
- AGN. ¿ Voléu que la pugi á dalt ?
- BAD. Deixala aquí, tant se val.
- TOM. Ja tindré m tèmps.
- BAD. Está clar.
- AGN. (*Acostant una cadira.*) Seyéu, Badò.
- BAD. Bè, seyemhi.
- TOM. (*Con recordant que no l' hi ha dit.*)
¡ Ayl no hi havia pensat.
(*S' assentan : Badó al mitj ; Agneta á la seva dreta y Tomaset á la esquerra. Badó tréu una petuca y ofereix un cigarro á Tomaset, tréu un misto y encénen.*)
- BAD. ¿ Que no n' fumém un, Trempat ?
- TOM. Ja está dit.

- AGN. (*Oposantsi.*) Pare...
- TOM. Fumemhi.
- AGN. Pare (*Aixecantse com per pèndrerli lo cigarro.*)
- TOM. No t' apuris, séu.
- AGN. Com que vos no fuméu gaire...
- TOM. Ja tiraré l' fum en l' aire.
- AGN. Si hos fá mal, bè hi perderéu.
- TOM. (*Alegre.*) Abuy tòt s' abóna, dóna.
- AGN. (*Insistent.*) Després tossiréu.
- TOM. ¿ Y qué ?
- AGN. Que després no hos faré ré.
- TOM. ¿ No t' he dit que tòt s' abóna ?
- BAD. (*Trayant de sa butxaca un estótx dintre lo cual hi haurá un anèll mólt rich, y donantlo á l' Agneta.*)
Vés si serà del teu gust.
- TOM. (*Passant al costat d' Agneta ab alegria.*)
¡ Quin anèll mès rebonich !
- BAD. ¿ T' agrada ?
- TOM. Prou.
- AGN. (*Tornantli.*) Massa rich per mi.
- BAD. Vés si t' vá bè.
- TOM. (*Posantli éll per forza lo anèll.*) Just.
¡ Quin regalo ! (*Ab ponderació.*)
- AGN. (*Pera si.*) ¡ Estich confòsa !
(*Trejentse lo anèll y tornantli ab lo estótx.*)
Teniu.
- BAD. ¿ T' agrada ? (*Sens pendrerlo.*)
- TOM. Está clar:
vés si no l' ha de agradar una cosa tan preciòsa.
- BAD. Ja te l' pots quedar.
- AGN. (*Insistent per tornarli.*) Teniu.
- BAD. Quèdatel.
- AGN. Guardéulo encara.
- BAD. ¿ Per qué ? (*Estranyát.*)
- AGN. Ja me l' daréu.
- TOM. ¿ Y ara... ?
quèdatel, si èll t' ho diu.

- AGN. *(Pera si ficantse lo estió a la butxaca del devantal.)*
 ¡ Retrocedí 'es ja impossible !
- TOM. *(A Badó.)* ¿ T' haurá costat d' alló mès ?
- BAD. Sabéu que jo per diners ..
- AGN. *(Ap.)* ¡ Déu mèu, ma sórt es terrible !
- BAD. Com que gràcia á Déu prospero,
 cuant m' agrada á mi una cosa
 rés al meu desitj s' oposa,
 y la compro.
- AGN. *(¡ Ah !)*
- TOM. Podent ferho...
- BAD. Veyéu ; vaig veurer l' Agneta ;
 al véurerla m' va agradar,
 y tót seguit vaig pensar,
 tè de ser mèva.
- AGN. *(¡ Pobreta !)*
- BAD. Vos parlo ; diéu qu' ès pobre :
 per xo tiro endevant.
- TOM. Just.
- BAD. Jo l' que vuy es fè l' mèu gust,
 que l' dinè ès cosa que m' sobra.
(Ab un arranch de franquesa brutal.)
 Ja veyéu si ab mon caudal,
 podria trobar millor...
*(Agneta y Tomaset quédan un moment des-
 concertats al ohir las paraulas de Bado, fins
 que la primera diu pera si y ab un arranch do-
 lorós.)*
- AGN. (¿ Com m' hè d' avenir ¡ senyor !
 ab un home tan brutal ?)
- TOM. Si... ja saber... si volias...
 pero la noya es honrada...
 humild... dócil... recatada.
- BAD. Tòt aixó son tonterias :
 las dónas, tótas són bonas
 fins que agafan un calsótas.
 En 'cabát trehuen las pótas ;
 que á la fi sempre són dónas.
- TOM. Cuant ho pensarás millor

veurás com cambias de só.

BAD. No ho creguéu. (Ab mal modo.)

AGN. (Ab ironia dolorosa.) Vol dir que jo

no dech fer per en Badò

y bèn mirát, fá mòlt bè:

per ell totas sòm mòlt malas:

fèntlas á totas igualas,

boija per boija, diner.

TOM. Si ja t' sàb grèu lo pactat,

deixaho corre. Per que si...

BAD. No, Trempat; mès ès un dir...

TOM. Es que ja no estich trempat.

Dar cap disgust á la Agneta,

cosa ès que m' fá perdre l' fil.

Dónamen á mi déu mil

mes respecta á la pobreta.

BAD. (Confós.) A cap ofendre' he volgut..

TOM. Pues m' has fet enfadar.

AGN. (Ab dulçura intenciosa.) No,

pare, aneu mal, si en Badò.

ho ha dit tal com l' hi ha vingut.

BAD. Aixó mateix.

AGN. Si ja ho crech.

BAD. ¿Vols que jo vulga agraviarvos?

AGN. No os canséu en disculparvos.

BAD. Si t' estimo...

AGN. (Ab molta intenció.) Ja ho conéch :

sols que vos hauréu volgut

que coneixent lo favor

que ns' féyau, á mes d' amor,

vos duguèsem gratitut.

(Creixent per graus son exaltació.)

Hauréu pensát, la faig rica

y es précis qu' ella...

BAD. No ho cregas.

AGN. Tòtas las vostres talegas

no m' fan goig ni gens ni mica:

que valen déu mil cops mès

nostre pau, jamay turbada,

y nostra honra immaculada,

que tots los vostres diners.

TOM. *(Al veurer que lo casament se pot rompre d'és apart.)* ¡Dèu mèu, senyor!

BAD. *(Ab cert despreci.)* ¡La honra nostre!
Es la cansò que sabèu.

TOM. Deixaho correr. *(Volguentho apaciguar.)*

BAD. ¿Que hos penséu

que n' es la honra tan sols vostre?

Tambè hi ha algun rich honrat

y no obstant may ne fa gala.

AGN. Com ja l' cabal l' acabala
de ferne está dispensat.

Ademès que la pobresa,

per la falta que al crim porta,

sempre tè oberta una porta

qu' ès tancada á la riquesa:

Aquesta porta es la fam;

escoll, ahont la virtut

del pobre, paga tribut,

puig ne tè l' or per reclamar.

Una rica no vendrá,

com la pobre ¡desdixada!

vend, per la fam obligada,

sa honra per un tros de pá;

y ab l' ánima mitj partida

plora trista son honor,

perque no ha tingut valor

per despendrers' de sa vida:

Per tant crüent sacrifici

l' odi mereix de tothom:

¿si de crim l' hi dém' lo nom,

quin nom darém al pur vici?

Roba un pobre per menjar,

euant la fam lo desatina:

un rich al próxim arruina

per lo afany de atesorar.

Al un guía un esprit mal;

ó un fill que pá l' hi demana,

l' altre que no sab qué es gana,

robant dona un cop legal.

¿Si nom de robo doném
á la falta del primer,
lo robo que fa l' derrer
com lo calificarém?

Del pobre baten la nau
las ònas mès encrespadas:
lo rich troba mars rissadas,
y un cel cuasi sempre blau.

¿Si las naus, sense averia,
troban port de salvaciò,
quina es digna de menciò?

¿A quina un premi s' daria
per compensar son fatich?

Sostenintne lluyta doble:

¿quina virtut es mes noble,
la del pobre ó la del rich?

TOM. Noya... *(Com volguentla aturar.)*

BAD. Deixéula enfilar. *(A Tomaset.)*

Digas. *(A Agneta.)*

AGN. Vuy que comprenuéu,
que si vos tòt ho compréu,
jo no véneh la mèva má.

BAD. Vetaqui l' que ès una dóna;
del moment que s' afigura
que un la ofèn, no la detura...

AGN. Si vòs...

BAD. ¡Dèu te fassa bona!

¿Com vols qu' hage jo tingut
lo intent de agraviarte?

TOM. Es clar.

AGN. Es que ho fa, aquèll que á duptar
arriba de la virtut.

BAD. Vatge, no fassis lo bòt.
Perdonam, Agneta hermosa
y no sigas rencorosa.

AGN. *(Allargantli la ma.)*

Per mi ja está olvidát tòt.

TOM. *(Ab mòlta alegria al veurer que fan las paus.)*

Aixís; treyéume de pena.
Mentres la maròr duraba,

ja estava que no m' trobaba
la camisa per la esquena.
¿Vés si val més serne amíchs
que no entrá' en tantas cuesions
per saber qui són mes bons,
si són los pobres ó ls' richs. .?
En totas las classes, hi ha
qui fá l' mal com si tal cosa:
en tótas també, qui gosa
cuand una obra bona fá.

BAD. Tomaset, teniu rahò,
aixó está mòlt ben parlat.

TOM. Es que torno á sè' l' *Trempat*,
y parlo bè cuant ho sò'.

Mès parlant de tòt un xich;
¿Que no voldrás fer beguda?

BAD. Ja n' he fet á cá' la Muda
abans d' arribá'.

TOM. ¡Ay jo t' flicht

Un glopet ¡que redimoni!
Es d' aquell de Coll-carbò,
que no n' trobas de millor
aquí dins de San Celoni.

Baixa aquella ampolla, Agneta.

BAD. No hi vagis que vuy sortir.

TOM. ¿Que te n' vas á correr vi?

BAD. Si; donarè una volteta
per si faig algun sallè.

¿Que veniu *Trempat*?

AGN. Si va

d' aquest modo.

BAD. Bè; que hi fa?

TOM. Donchs si no t' fa rés, vindrà.

AGN. ¿No esperéu en Federico?

TOM. ¿En *Fadrico*...? Tens rahò.

Pero gaire bè. .

AGN. ¿Qué?

TOM. No.

AGN. ¿Y per qué?

TOM. Per qué judico

- que avuy ja no arribará.
- BAD. ¿Y qui es?
- AGN. Mòn germá.
- BAD. (*Estranyát.*) ¿Tèu?
- TOM. Ja pot dirli germá seu.
- BAD. ¿Cóm?
- TOM. La dóna l' va criar.
- BAD. ¡Ah! són germans de llèt...
- TOM. Si.
- BAD. (*Tranquil ja y allargant la ma á Agneta.*)
Vatge, fins á la tornada.
¿Que encara estás enfadada?
- TOM. ¡Cá!
- AGN. (*Allargantli la ma.*) No sòch tan sach de bri.
(*Surten pel fondo dreta Tomaset y Badó.*)

ESCENA VII.

AGNETA.

(*Al quedar sola romp lo plor tant temps comprimit y diu ab entonació fervorosa la següent escena.*)-

¡Verge santa de l' Ajuda!
de vostre bondat imploro,
que no m' deixéu en l' angunia,
en l' angunia que ara m' trobo.
En vá busco jo en món pit,
en va busco en lo mes fondo
de món cor, forsas per dur
la créu que ab disgust me poso.
Si la vostre ajuda m' manca,
lo pactát casament rompo,
y al pare, al mèu pobre pare,
á la miseria l' esposo.
Deume forsas ¡Verge santa!
per que per mès que m' hi esforso,
ni n' trobo, ni n' puch trobar
cuant penso que mès m' hi apropo.

ESCENA VIII.

AGNETA y FEDERICO. *(Pel fondo dreta.)*

FED. *(Entrant.)* ¡Hola, noya!

AGN. *(Ab molta expansió.)* ¡Federico!

á la fi tenim la ditxa

de veurer' per qui. ¡Dolent!

¡Ja fa un any que no venias!...

FED. No vaig venir per San Juan,
ja crech que t' ho vaig escriurer,
per qué estava pels examens
y era cosa molt precisa.

Ja vaix tenir mals de cap :

vaig passá' un grapát de dias

que m' haurias trobat sempre

capicát sobre dels llibres.

AGN. ¿Bè, pero, després...

FED. Després

va venir la passantia:

van passá' alguns dias mès

y vaig pensar desseguida ;

San Marti no es gaire lluny,

hi anirás á la vigilia,

y aqui m' t' ens, que vinch á veurer

si de bon cor me convidas.

AGN. Gaire bè que no ho mereixas.

FED. ¿No ho mereixo?

AGN. Gens ni mica.

¿Vés? ¡Un any sense venir!

FED. Si no he pogut.

AGN. Es mentida.

FED. Parlám bè, que so abogad. *(De broma.)*

AGN. Per mes atvocát que sigas,

per mi may serás res mès

que l' germá que l' cor estima.

FED. ¿De debó?

- AGN. ¿Que pot sè' ho duptas?
- FED. ¿No; no ho dupto ni una mica.
- AGN. Es que t' anaba á dir...
- FED. ¿Qué?
- AGN. Senyal que m' t'ens aborrida,
y prenènt patrò per tú,
te creus que ls' demès t' imitan.
- FED. No, Agneta; no olvido jo
tan facilment aquells dias
que he passát al costat teu;
dias plens d' inmensa ditxa.
Fins á la edat de dotze anys,
eixa fòu la casa mia.
Orfa de petit de pares,
no conech altre familia.
¿Y vòls que jo olvidi aixó?
¿Qué jo t' aborreixi...? Mira:
¿recordas aquèll catúfol
que en la finestra teníam
hi hi-niabam los pardals?
Nosaltres com á joguina
cada any treyam aquèll niu
cuant tòt just canons teníam
los pardalets; que pagában
nostre diversió ab sa vida.
Sempre ls' vèlls hi agafábam.
¿Recordas d' aquèlla cinta
que vam' lligalshi aquèll any,
per veurer si tornarían?
- AGN. Prou: y que váren tornar
- FED. No obsfant pèndrels' la familia,
habentne estat presoners,
habent perillat su vida;
tornáren allí á niar:
¿y aixó, noya, que t' indica...?
que es mòlt cègo lo carinyo
que tothom tè allá hont se cria.
- AGN. (*admirada.*) ¡Quinas parietats sabs treurer!
- FED. ¡Carát, noy; que bè t' esplicas!
- FED. A més, hi han altres motius

que á n' aquesta casa m' lligan:
motius que no he dit fins ara,
y que abuy pot ser te 'ls diga.
¿ Hón es lo didót ?

AGN.

¿ Lo pare ?

es á dá' un tòrn per la Vila,
ab en Badò.

FED.

(Com demanant qui es.) Ab en Badò...
¿ y qui es ?

AGN.

(Pera si, turbada.) ¡ Verge santíssima !
Es... un corredor de vins...
mòlt amich de la familia.

FED.

¿ Que es en Badò de Palau ?

AGN.

Si.

FED.

(Estranyat.) ¿ Y es amich vostre ? (Agneta
turbada no respon; Federico l' hi pregunta ab
estranyesa.) ... Digas:

¿ y de qué vè la amistat...
l' any passát no l' coneixiau...

AGN.

(Confoso.) Tòt es cosa d' ara poch.

Un dels dias de la fira
va veni aquí casa : l' pare
l' hi va fer bona acullida...
èll ne va quedar content...
l' hi va indicar que m' volia...
De allavoras sempre mès
va repelint sas visitas.

(Agneta haurá dit lo antecedent ab lo cap baix
y presa de gréu confusió. En lo semblant de Fe-
derico s' ha operat una gran transformació : sos
ademans espresarán lo dolor de que está possehit)

FED.

¡ Ah !

AGN.

No sè que n' sortirá. (Com per atenuar.)

FED.

¿ Y tú l' vols ?

AGN.

(Vacil-la un moment per veurer lo que dirá,
mes de repent pren una terminació y diu á part.)

¡ Mato ma ditxa !

Jo.. com que es del gust del pare...

á sa voluntat sumisa

l' hi hè dat lo si satisfeta

y espero ma sórt tranquila.

FED. (*Presa de un viu sentiment y á part.*)

¡ Calla cor, sino t' esberlas !

¿ Com podia presumirme...

¡ Adèu, ilusions hermosas !

¡ Adèu siau, somniadas ditxas !

(*Moment de pausa.*)

AGN. ¡ Que t' has quedat pensatiu !

¡ Que per cas no aprobarías

que m' casès ab en Badò.

FED. (*Ab ironia amarga.*)

Al contrari t' cònto digna

de la sórt que t' ha cabút.

Ell ès rich... tu pots ser rica. .

y en aquest món malahit

en que sols lo dinè' s' mira,

qui sab prescindir del cor,

ab l'or pot comprar la ditxa.

AGN. (*Ab amargura*) Federico. ¿ t' has cregut

que lo interès me domina ?

FED. En Badò t' dobla la edat,

sa cara no es pas bonica;

tampoch será sa finura

ni sas maneras lluhidas

lo que t' hage enamorat:

¿ si pessetas no tenia,

com lo voldria cap noya

que s' estimès una mica ?

AGN. ¡ Federico, fas mòlt mal

d' abrigarne tals sospitas !

¿ Creus que ls' sèus diners me tèntian ?

FED. ¿ Es á dir, donchs, que l' estimas ?

AGN. Federico, no m' preguntis,

que á l' últim m' obligarias

á dirte lo que no puch,

lo que no dech dirte.

FED. (*Ab ansietat.*) Dígau.

AGN. (*Ab un esfors.*) No pot ser ; deixau estar.

Si de despreci m' creus digna

per qué obro abuy d' aquest modo;

- que t' dirè jo... despreciam...
 algun dia veuràs prou
 las miras que abuy me guian.
- FED. (*Ab esperansa.*) Agneta, abuy m' has de dir
 quinas sòn aqueixas miras.
 (*Ab convicció.*) Tu no estimas á en Badò.
- AGN. Jo...
- FED. (*Mitj turbada.*)
 No ho neguis ; no l' estimas.
 ¿ Estimas á n' algú més ?...
 (*Agneta baixa lo cap presa de la mes gran agi-
 tació, Federico espera ansiós sa resposta : Ag-
 neta fu al ultim un esfors pera dominarse y diu
 ab seguretat fingida.*)
- AGN. No. . no.
- FED. ¿ No, dius, y ta vista
 no gosas alzar de terra ?
 ¡ Agneta ! (*Ab amor.*)
- AGN. (*Turbada.*) T' énganyas.
- FED. Mira
 que ho conéch.
 (*Mitj accedint.*) ¿ Y qué, n' treuràs ?...
- AGN. Lo nom, lo nom del que estimas.
- FED. (*Dintre cridant.*) Federico.
- TOM. (*Turbát.*) ¡ Ah !
- FED. Es lo pare.
- AGN. (*En mala hora...*) (*Contrariát.*)
- FED. (*Recobrantse.*) ¡ Dèu lo envia !

ESCENA IX.

AGNETA, FEDERICO y TOMASET (*per lo fondo dreta.*)

- TOM. ¡ Hola, noy ! (*Apretantli la ma.*)
- FED. (*Dominantse.*) ¡ Hola, Tomás !
- TOM. ¿ Tu tant guapo ?
- AGN. (*Alegre per dissimular.*) ¿ Ja sabiau
 qui era aquí ? ¿ Qui hos ho ha dit ?
- TOM. M' ho ha dit lo Tit de la Tita.
- AGN. (*A son pare per en Federico.*)
 Veyèu com per fi ha vingut.

- TOM. Jo m' creya que no vindrias
fins demà.
- FED. ¿Y d' ahònt veniu ?
- TOM. De recorre' un xich lá vila
ab en Badò. ¡ Ah ! ¿ No ho sabs ?
(*Ab alegria.*) casém prompte la pubília.
- AGN. (*Apart disgustada.*) ¡ Ah !
- FED. L' Agneta me n' parlaba
ans d' arribar vos.
- TOM. (*Ab ponderació.*) La ditxa
l' ha vinguda á veure' á casa,
per qué fá una bòda lluhida.
- FED. ¿ Si, eh ? (*Irònich en tota aquesta escena.*)
- TOM. (*Ponderant.*) ¡ Cònta !...
- AGN. (*Suplicant.*) Pare...
- TOM. ¿ Qué ? ..
- AGN. No ho digueu.
- TOM. (*Ab estranyesa.*) ¿ Per qué ?
- AGN. (*Fugint la conversa.*) Podria
desferse...
- TOM. No hi ha perill :
are ho deya cuand veníam
en Badò.—Doneuhi cobro,
que ns' casarém de seguida.
- FED. Donchs sembla que porta pressa. (*Irònich*)
- TOM. ¡ Úy ! jo ho crech.
- AGN. (*Consternada.*) ¡ Verge santíssima !
- TOM. Com que s' ha mort no fa mòlt
la sèva germana, viuda,
que l' hi cuidaba la casa,
se troba que necessita
que s' enllesteixi la cosa
abiat.
- FED. Donchs, rés... enllestiula.
- TOM. ¿ Que no l' coneixes tú, noy,
á n' en Badò ?
- FED. Si; de vista.
- TOM. Es de Palau. Allí tè
mòlta terra, mòltas vinyas
y tres ó quatre casetas

- sense contar la que habita.
Fa grans negocis ab vins,
y que, noy n' entèn la prima:
deixa diners á interés
á tornar per la cullita;
y tè tal dobla de quatre...
que s' corr' per qui per la vila,
que á lo menos déu ser home
de dotze ó tretze mil lliuras.
- FED. ¿Pero encara no m' héu dit,
y es lo que m' agradaria,
que aquest home tè bon cor,
que ès una persona digna,
y que podéu ab descans'
donarli la vostre filla.
- TOM. Home, si.
- FED. Donchs sent aixís...
- TOM. Ella mateixa que ho diga.
- FED. Te dono la enhorabona.
- AGN. (*Ab amargura.*) Gracias, noy.
- TOM. (*Ab alegria.*) ¿Eh, quina rifa?
- FED. Si; dels porchs de Sant Antoni.
(*A Agneta.*) Ja m' guardarás llangonissa.
- AGN. (*Ab ironia dolorosa*)
Valdrá més que t' guardi l' cor
y la carn mes tendre y rica,
per qué tu mateix la fassis,
ja que tant bè tòt ho trinxas.
- FED. Si jo no ho sè embutxacar...
- TOM. Ara si que m' faréu riurer.
¿A que vè parlar d' això?
¿Que héu plantat revenderia?
- FED. Teniu rahò.
- AGN. (*Apart ab amargura.*) ¡ Cruel !
- TOM. Bè, noy:
¿ que vols brenar ?
- FED. No m' podria
empassar rés.
- TOM. (*Instantlo.*) Vamos, home...
- FED. Ja hos he dit que no.

- TOM. Donchs mira;
ningú hi perdrà més que tú
si fas compliments.
- FED. ¿ Voldriau
qu' ara fès compliments ? ¡ Bó !
¿ que no sòch de la família ?
- TOM. Per xó.
- FED. No faltaba més...
¿ Que voléu sorti' una mica ?
- AGN. Com vulgas.
- TOM. Deixam pujar
aixó á dalt. (*Mentres Tomaset pren la maleta
diu Federico mitj á part y ab ironia á Agneta.*)
- FED. ¿ Y si venia
en Raddò...
- AGN. (*Resolta.*) Bè, ¿ que vols dir ?
- FED. Y no hi ets ? (*Terminant la pregunta.*)
- AGN. (*Ja enfadada.*) Si bè que vinga.
(*Tomaset surt per la escala de la esquerra.*)

ESCENA X.

FEDERICO, AGNETA.

- FED. Voldria parlarte, Agneta;
pero parlarte formal.
- AGN. Digas ; per qué jo també
desitjo poder parlar,
que m' fa mòlt mal la ironia
que fins ara tu has gastat.
Cuita, digas.
- FED. Aquí no,
per que pot baixar de dalt
tòn pare y voldria que
ningú poguès destorbarns'.
- AGN. Sortirém si vols un xich.
- FED. Com vulgas.
- AGN. (*Cridant á la escala.*) Pare.
- TOM. (*Responent de dalt.*) ¿ Que hi ha ?
- AGN. Baixéu prompte. (*Girantse ab amarga recon-*

venció á Federico.) ; Federico,
 cuan crüel ab mi has estat !
 FED. Calla, que baixa ton pare.

ESCENA XI.

FEDERICO, AGNETA y TOMASET per la escala.

TOM. (*Sortint.*) ¿Que vols, Agneta ?
 AGN. Un instant
 sortim ab en Federico
 fins á la sala de ball.
 Quedéus' per si aquell tornaba.
 TOM. ¿Que trigaréu ?
 AGN. No.
 TOM. ¿Qui sab
 si mentres tant m' arribava
 á buscá' un xiquet de grá
 per l' haqueta ?
 FED. ¿Y deixaréu
 la casa sola ?
 TOM. ¡Aqui ray !
 Sempre l' hi deixém. ¿Qui vols
 que vinga á casa á robarns' ?
 ¡Vaya un xasco se n' duria ! (*Rient.*)
 FED. ¿Anem ? (*A Agneta.*)
 AGN. Anèm. (*A son pare.*) Adeu siau.
 TOM. Vatje, fins á la tornada.
 FED. No trigarém á tornar.
 (*Al sortir la porta Agneta y Federico, crida
 Tomaset.*)
 TOM. Agneta.
 AGN. ¿Que volèu, pare ?
 TOM. Duuten lo mocador gran,
 que ja comensa á fer fresca.
 ¿Vols que te l' puji á buscár ?
 AGN. No, pare; si tinch calor. (*Ab intenció anantsen.*)
 TOM. Aixó es que t' bullen las sangs.
 (*Surten Federico y Agneta per lo fondo dreta.*)

ÈSCENA XII.

TOMASET.

Es lo mateix que sa mare,
tan aixèrideta y tan...

No estranyo no que en Badò
d' ella s' hage enamorat,
si jo mateix... cuand la veig
m' hi encanto. Tòts los posats
de la pobre Pepa, tè.

La boqueta... Aquèll mirar
tan graciòs... la cabellera...
los peuéts... ¡ Vamos, si m' cau-
la baba cuand la contemplo
y me la miro embobát !

¿ Vés qué faria ¡ pobreta !
si en Badò per un exàrt
no haguès atinát en ella ?

¿ Vés que podria esperar ?

¿ Quin era l' sèu pervenir ?

Casarse ab un del sèu bras,

carregarse de familia,

per que ls' pobres, ja se sab,

dònan fruyts en abundancia,

y`passar déu mil afanys :

en lloch qu' ara... cuand hi penso,

de content no sè l' que m' faig.

(*Recordant.*) Y ara m' recordo que habia
de fè' alguna cosa... ¡ y tal !

¡ y qu' era per en Badò !

¡ Vatúia !... ¡ Ah ! ¡ Vamos, ja hi caig !

Tinch d' aná' á cá la *Tayona*

à buscarli palla y grá.

Ja sabia qu' era cosa

de en Badò. ¡ Bah, me n' hi vaig !

Deixam sortir per la eixida

que hi serè mes abiat.

(*Se n' va per la porta esquerra.*)

ESCENA XIII.

BADORET, PEPETA.

(*Ab desaparèixer Tomaset, queda la escena un moment sola; després se presentan en la porta del fondo, Badoret y Pepeta. Van vestits pobrement, mes no de una manera asquerosa; en sos semblants se veuran pintats to cansanci y to desfalliment. Tenen de 10 á 12 anys.*)

BADÒ. ¡ Ave Maria! (*Pausa.*) ¿ Qui hi ha
asi? (*Altre moment de pausa.*)

PEP. No respon ningú. (*Estranyada.*)
Torna á dirho.

BADÒ. Digau tú
ara.

PEP. ¡ Ave Maria!

BADÒ. (*Després d' una pauseta.*) ¡ Cá!
Tampoch responen.

PEP. Entrèm;
pot ser que sigan á dalt.

BADÒ. Si ns' renyan... (*Ab temor.*)

PEP. No fém cap mal.

BADÒ. Tens rahò; ns' esperarém
que vingan. (*Entran.*)

PEP. (*Al veurer lo pa que hi haurá sobre la taula y
mostrantlo ab fruició á Badoret.*)

¡ Mira, noy; pá!...

BADÒ. ¡ Oy! Mes no podém tocarne.
(*Lo primer moviment serà abalansarse al pá,
mes luego repensantse diu lo segon.*)

PEP. Si aqui ns' ne volguèssen darne...

BADÒ. ¿ Que mare de Dèu serà
que no ns' ne dongan un xich.

PEP. ¡ Tinçh una gana!...

BADÒ. ¡ Pobreta!

PEP. ¿ Prenemne un bossi?

BADÒ. (*Rnyantla ab dulsura.*) ¡ Pepeta!

Escòlta bè lo que t' dich.

¿ Sabs lo que ns' deya la mare ?

PEP. Prou que recordármén vuy ;
mes, no hém menjat res d' abuy...

BADÒ. (*Recordant las paraulas de sa mare.*)

Fills : ja que no teniu pare,

procuréu á serne honrats

qu' ès la riquesa millor,

perque Dèu nostre senyor

es pare dels desgraciats

No toquéu rés de ningú,

perque després si ho sabia

Dèu, pot ser s' enfadaria.

PEP. ¿ Y ho sabria ?

BADÒ. Ben segur ;

Nostre senyor tòt ho sab.

PEP. ¿ Qui l' hi déu dir ?

BADÒ. Si es per tòt.

PEP. (*Ab ingenuitat.*) ¿ Y no s' embruta en lo llòt?

BADÒ. No.

PEP. (*Id.*) ¿ Y ahont déu tení l' cap ?

BADÒ. Jo no ho sè. (*Arrossant las espatllas.*)

PEP. Estich mès cansada...

BADÒ. Ja pòts seure' una miqueta.

(*Fentla seurer en lo banch que hi ha al costat de la taula.*)

PEP. Sèu, també. (*Badoret s' assenta al sèu costat.*)

BADÒ. Mira, Pepeta ;

si, Dèu l' hage perdonada,

la mare ns' vegès aquí...

PEP. ¡ Oy! y l' pare.

BADÒ. Tens rahò.

PEP. ¿ Que te n' recordas tú ?

BADÒ. No ;

si èram xichs quand va morir.

De modo qu' ara t' sòch pare.

PEP. ¿ Y jo mare ?...

BADÒ. No ; germana.

PEP. Mare... (*Insistent.*)

BADÒ. (*Deixantse convencer.*) Bueno: perquè mana

mes lo pare que la mare.
Ab aixó tu m' has de creurer
sempre que jo t' manarè.

PEP. Ja ho faig.

BADÒ. Sempre ho has de fer.

PEP. Si ja ho faig sempre.

BADÒ. Bè; á veurer
com sempre, sempre ho farás.

(*Moment de pausa. Pepeta allarga lo bras per
tocar lo pá.*)

PEP. No vénen... deuenh sè' á fora.

Vés tenintlo així á la bora...

(*Indicant de pendren una mique ta.*)

BADÒ. (*Deturantlhi lo bras.*) No n' toquis.

PEP.

No n' toco pas.

BADÒ. ¿ Que no véus que si n' preniam

y la gent d' aquí ho sabían,

á l' hospici ns' portarian ?

¿ Vés d' allí com n' eixiriam ?

PEP. (*Ab por y fástich.*) ¡ Diu que menjan tall florit

y ratas cuitas per pá !

BADÒ. Y ns' hi volia portar

l' oncle. (*Recordantho ab indignació.*)

PEP. ¿ Oy, que per xó hém fugit ?

BADÒ. (*Ab ira cómica.*) En sent grans qu' ell serà vell...

PEP. (*Recordant.*) Encara m' sembla sentirlo...

BADÒ. (*Acabant.*) En contas de recullirlo

l' hi deixarém ficá' á n' èll.

PEP. (*Ab infantil candidesa.*)

¿ En sent grands, que tindrém casa ?

BADÒ. Si dóna; tothom ne tè.

Treballant jo y tu també...

PEP. Veurás com me darè brasa

per tenirho tòt bèn nét

y endressát. (*Los dos se deixan portar per las
il-lusions que s' fan, y abandonan completament
lo tò dolorit per pendrer lo joyós que convè al
tros de escena.*)

BADÒ. Jo en lloch de anar

lo diumenje á passejar,

me cuidaré del hortet.

PEP. ¿Que hi tindrem arbres fruyters ?

BADÒ. D' una pila de maneras.

PEP. Si, si: pomeras, pereras,
pruneras y abrecoquers.

¿ May dirias que m' faré
en sen grand?... Gipò de seda.

BADÒ. ¡ Déu costar molta moneda !

PEP. ¡ Oh ! com també n' guanyaré...

Tu t' farás vestit de panyo ...
jo faldillas ab llasets...

BADÒ. ¿ Y d' hònt treurém los cuartets ?

PEP. Ja n' tindrem.

BADÒ. ¡ Prou ! si jo n' guanyo.

PEP. (*Coqueteria.*) Tu bótas... Jo bótas.

BADÒ. (*Deixantse portar per la ilusió.*) ¡ Au !

PEP. Y l' diumenge ó per Nadal,
bèn arregladets com cal,
nos ne anirém á sarau:
y menjarém....

(*Transició complerta. Al pensar en menjar, re-
corda que tè gana; Badoret queda ab lo cap baix
pensant lo mateix. Pausa. Los dos tornan al tó
trist del principi de la escena*) ¡ Badoret !
tinch més gana....! (*Molta tristura.*)

BADÒ. (*Ab amarg tristor.*) Esperat, dóna.

PEP. (*Plorant*) És que la panxa m' ressóna.

BADÒ. (*Consolantla.*) Bè ; esperémnos un xiquet,
no trigarán á venir.

PEP. (*Plorant.*) ¡ Mare mèva ! ¡ Tinch ganeta !

BADÒ. No ploris per Déu, Pepeta,
per qué m' farás plorá' á mi.

ESCENA XIV.

BADORET, PEPETA y TOMASET per la porta esquerra.

TOM. ¡ Hola ! (*Al veurer los dos noys assentats.*)

PEP. (*Asustantse y fugint al altre costat.*) ¡ Ay !

BADÒ. (*Fugint també al costat de ella.*) ¡ Ay !

- TOM. (*Estranyát.*) ¿ Que féu aquí ?
 BADÒ. No n' hém tocát gèns encara.
 TOM. ¿ De qué ? (*Sens comprendre'lo.*)
 BADÒ. De pá.
 TOM. (*Estranyát.*) ¿ De pá..?
 PEP. Si.
 per que tením mólta gana.
 TOM. ¿ Y qui sòu ?
 BADÒ. Jo, en Badoret,
 y ma germaneta qu' ara
 plora, s' diu Pepa. Sòm sols;
 no tením pare ni mare
 y vením á buscar feyna.
 TOM. Bè; pero ara, ¿ ahont estábau ?
 PEP. Estábam á casa l' oncle,
 pero habém fugit de casa.
 TOM. ¿ Héu fugit de casa ?
 BADÒ. Si.
 TOM. ¿ Y per qué ?
 BADÒ. Per qué ns' pegaba.
 PEP. Y que volia portarnos
 á l' hospici.
 TOM. Proba clara,
 de que no féyau bondat.
 BADÒ. Prou que n' féyam. (*Ingenuitat.*)
 TOM. (*Recelant.*) No m' enganyas.
 PEP. Ja ns' podéu creurer.
 TOM. Donchs, digam;
 ¿quin objecte motivaba
 tal rigor?
 BADÒ. Jo hos ho dirè.
 La mare qu' era germaña
 del oncle, cuand va morir
 fa set anys lo pobre pare,
 va tornarne á casa d' èll
 y l' hi féya de criada.
 Ara la mare s' ha mort
 fa tres mesos. (*Sentiment*)
 PEP. (*Amargura.*) ¡Pobre mare!
 BADÒ. (*Refrenantse.*) Nosaltes féya molt temps

que ja la vida ns' guanyábam.

TOM. ¡Vosaltres!... (Ab estranyesa.)

PEP. ¡Prou!

TOM. ¿Y que féyau?

BADÒ. Portábam menjá' á la frábica,
per que es lluny del poble, y las
treballadoras ns' dában
qui un ralet, qui dotze cuartos,
qui dos rals cada semmana.

TOM. ¿Y no anábau may á estudi?

BADÒ. L' oncle diu que costa massa...

TOM. ¿Que ès pobre?

PEP. No, que ès mòlt rich.

BADÒ. Si tè tres ó quatre casas,
y terras...

PEP. (Ab ponderació.) Y mes diners...

TOM. (Ap.) Tanta avaricia m' estranya.

¡Vés aquets angels de Dèu!...

Lo món es un vall de llágrimas.

BADÒ. Ara, com no guanyém rés,
per que s' ha parát la frábica,
l' oncle sempre está enfadát
y tot sovint nos maltracta.

PEP. Diu que si no trobém feyna,
per qué aixís èll gasta massa,
abiat se veurá obligát
á ficarnos á la casa
de l' hospici.

BADÒ. Per no anarhi
hém fugit fá una semmana,
per que dihen que á l' hospici
en lloch de pá menjan ratas.

TOM. ¿Y sols per que no hi ha feyna,
l' oncle hos pèga y hos maltracta?

BADÒ. Per xo sol.

TOM. (Conmogut.) ¿No m' engayéu?

BADÒ. No; miréu.

(Juntant los dos dits polsers en forma de creu y
besantla. Pepeta fa lo mateix.)

TOM. (Convensut que es veritat.) ¡Pobre maynada!

— ¡Que pobre es la sórt del pobre
que guanya l' pá ab sas suadas!
¿Y hònt héu passát aquets dias?

BADÒ. De nit jéyam á la rasa,
y de dia per 'quets pobles
feyna y critat demanábam.

TOM. ¡Angels de Deu! ¿Y una má
no héu trobát en la desgracia,
que hos donguès amparo ó feyna?

PEP. Com que s' han parát las frábicas...

TOM. ¿Y abuy, hònt habéu dinát?

BADÒ. No hé m menjat ré.

PEP. (*Recordant son desfalliment.*) Y tenim gana,

TOM. (*Estranyát.*) ¿Per que no habéu agafát
un tros de pá?...

BADÒ. No gosábam.

PEP. No ho ha volgut: ja l' hi deya...

TOM. ¿Y com ès que no gosábau?

BADÒ. Per que ès pecat pendrer rés
de ningú...

TOM. (*Connogut fins al estrem, al veurer tanta hon-
radés.*)

¡Pobre maynada!

Esperèume: luego vinch.

No hos tindréu de esperar gayre;

me n' vaig á buscar la noya,

per que ja sè ahont trobarla,

y ella hos fará una sopeta

que hos fassa passar la gana.

Després per quí per la vila

veurém de trobarvos casa :

(*Deixantse portar per l' entusiasme.*)

y sino, hos amparo jo,

si ningú al món vos ampara.

(*Transició.—Medita sobre la seva posició y lo
que ha promés.*)

¡Mòn de monas!—La riquesa,

del pobre no véu las llágrimas;

las aixuga... qui no tè

mocador per aixugarlas.

(*Surt per lo fondo dreta, corrent.*)

ESCENA XV.

BADORET, PEPETA.

BADÒ. (*Content agafant á Pepeta per la mà.*)

¿Véus com sempre l' obrar bè,
porta en si sa recompensa?
Si haguèssim tocát rés, ara,
per pòr que no ns' dèssen llenya,
fugiriam; ¿y qui sab
si per una acció tan lletja
hauriam trobát lo cástich
que sempre al dolent espera?...
En lloch qu' ara... aquest bon home
diu que ns' farà una sopeta,
y que aquí ns' amparará
fins que ns' hage trobát feyna.

Ja caldrá que l' estimém...

¿Que l' estimarás, Pepeta?

PEP. Jo, mòlt: per qué si ns' recull,
será vritat lo que deya
la mare, que als que són bons,
Dèu Nostre Senyor may deixa.

BADÒ. ¡Vaya si es vritat! ¿Y que
per ventura tu no ho creyas?

PEP. (*Recordant ab sentiment los vuit dias passats.*)

Veya que èram tant pobrets...
que en cap part trobábam feyna..
que en vuit dias que fa abuy
no hém trobát qui ns' acullesca...
que casi bè ja dubtaba
de lo que la mare ns' deya.

BADÒ. (*Renyantla ab dulsura y ab infantil gravetat.*)

Las paraulas de la mare,
tènllas sempre bèn presents:
dubtar de èllas es pecát,
es dúptar de Dèu, Pepeta,
y Dèu castiga, al que dubta

- de la sèva Omnipotencia.
- PEP. (*Adonantse de la porta de la eixida y correnthi.*)
Alli hi dèu haber la eixida:
mira quinas gallinetas...
¿Sortimhi un xich, Badoret?
- BADÒ. Sortimhi mentres èlles vènen.
(*Per los de la casa. Surten per la eixida.*)

ESCENA XVI.

BADÒ *Entrant per la esquerra del fondo al poch rato*

Hola, tròpa. (*Ab franquesa. Al veurer que ningú respon, diu.*) Serán dalt pot ser. (*Cridant.*) ¡ Tomaset! ¡ Agneta!
¡ Cá, tampoch! ¡ Ningú respon!
Deuhen sè' á pendrer la fresca.
(*Estranyat.*) ¿ Y han deixát la casa sola? ..
¡ M' agrada tanta franquesa!
(*Rient y com qui atina en alguna cosa.*)
Com que tènen poca cosa,
no tindrán pòr que ls' ho prengan.

(*Transició.—Pausa.*)

Bèn mirát faig un disbrát
de volguerm' casá' ab l' Agneta.
per qué, pobre y orgullòsa,
no es gayre bona prebenda...
mès... m' agrada... y per un gust
arrostro las consecucias.
Ademès... que ja veurém,
un cop puga dir que ès mèva,
si l' hi domino l' orgull
y la faig entrá' en vereda.

(*Pausa.—Afirmát.*)

Als quinze dias, será
mes manssa que cap ovella.

ESCENA XVII.

BADÒ, BADORET y PEPETA que entran per la porta de la
eixida sens veurer al primer.

BADÒ. No pòden trigá' á venir. (*Consolant á Pepeta.*)

PEP. Noy, la gana ja m' aprèta... (*Plorosa.*)

BAD. (*Al veurels.*) ¿ Ells aquí?—; Bona l' hém fèta
(*Ab véu terrible.*) ¿ Que féu, vosaltres, aquí?

PEP. ¡ Ay, l' oncle! (*Arrupintse al costat de la taula.*)

BADÒ. (*Fent lo mateix.*) Rés.

BAD. Responéu. (*Ells callan.*)

¡ Grandisims estrafalaris...
aquí com dós perdularis... (*Aixeca l' látigo.*)

PEP. (*Atemoritsada.*) Per mor de Déu no ns' pegueu!

BADÒ. (*Ab temor.*) Com que vós nos váreu dir...

BAD. ¿ Que hos vaig dir jo, grant bergant?

BADÒ. Que á casa, no treballant,
no ns' podia mantenir...

PEP. Y ns' váreu amenassar
que ns' duriau al hospici...

BAD. Jo no apoyo may al vici,
y es vici l' gandulejar.

PEP. Nosaltres no hi tenim culpa
si la frábica ha parát.

Si ns' haguèssen despatxát...

BAD. ¿ Encara busqueu disculpa...

Arri sortiu al moment.

BADÒ. Com que s' pot dir que ns' váu' treurer,
hém vingút aquí, per veurer
si hi trobém aculliment.

BAD. Pues si hos torno á trobá' aquí,
ó bè á casa hos acostèu,
qui ès lo vostre oncle sabrèu :
vos recordaréu de mi.

PEP. Si esperém...

BAD. (*Enfadát.*) ¿ Altre vegada?

BADÒ. Si ls' amos...

BAD. (*Creixent lo enfado.*) ¡ Arri per vall!

PEP. y BADÒ. Si aquí ns' buscarán treball...

BAD. *(Ja en lo límit de son furor, va á pegar latigas-
sos als noys. Estos fugen dant xiscles esgarrifos-
sos topantse en la porta del fondo ab Federico,
Agneta y Tomaset que presencian aquesta escena)*
¡ Reira de bét sagrada !

ESCENA XVIII.

DITS, TOMASET, AGNETA y FEDERICO pel fondo dreta.

TOM. ¿ Que teniu ?

AGN. ¿ Que ès lo que passa ?

BADÒ. ¡ Ay, deixéunos escapar,
si no l' òncle ns' matará.

AGN. TOM. y FED. ¿ L' òncle ?

PEP. Si : si ns' amenassa
que si ns' torna á trobá' aquí,
nos ha de llevar la pell.

AGN. ¿ Y hos ès òncle en Badò ?

BADÒ. Si.

FED. *(Recordant lo que figura haberli dit Tomaset.)*
¡ Ell !

TOM. Vos los hi sòu òncle

BAD. *(Ab cinisme.)* Si.

¿ Que hi ha ?

TOM. *(Confós y pensatiu.)* Rés.

BAD. *(Als noys.)* Vosaltres fora.

FED. *(A Badó.)* A poch á poch. No hos moguéu.
(Als noys.)

(A Badó.) ¿ Y ab quin dret ara ls' manéu ?

BAD. Puch manarlos á tòt hora.

FED. *(Indignat.)* Lo cor dur que sens consciencia
á uns infants per pobres llensa,
fènt al Criadó' una ofensa,
pert lo dret á la obediencia.
Jo ls' amparo, y valdrá mès ;
de vos y vostre egoisme
sols apendrian cinisme,
de mi apendrán honradés.

AGN. *(Entusiasmada.)* Bè Federico : mòlt bè.

- FED. ¿ Estás contenta ?
AGN. (*Abrassantlo.*) Si, si.
TOM. (*Apart preveient que ab aixó pot romprese lo casament.*)
¿ A véurer si haurém de dir «de fè' un bè, mal ne pervè ? »
BAD. (*A Agneta ab reprensió irónica.*)
¿ Sembla que rebs ab fruició lo desaire que se m' dona...
FED. Com l' Agneta es mòlt persona, se n' ha d' alegrar, Badò.
AGN. ¿ Si m' alegra...? Ben segur. Com no sòch cap miserable, (*Recalcát.*)
la aprobo.
FED. (*Ab molt carinyo*) ¡ Agneta !
BAD. (*A Federico.*) ¿ Y qui ets tu...
(¡ La ira mòn cor abrassa !)
que per tòt te estás ficant ?
FED. ¿ Jo qui sòch...? Sòn germá gran, qu' enfadát vos tréu de casa.
BAD. Fins que en Tomaset m' ho diga...
Jo m' hi assento. (*Després d' una pausa y mirantlo ab despreci.*)
FED. (*Al veurer la indiferencia de Badó.*)
¿ Bufonadas ?
AGN. ¡ Federico ! (*Contenintlo al veurer que se l' hi vá á tirar sobre.*)
FED. (*Amenassantlo.*) A clatelladas surtirá si á tant m' obliga.
AGN. ¡ Federico ! (*Interposantse.*)
TOM. (*Alarmát.*) ¡ Noy !
BAD. (*Ab sang freda.*) M' admira qu' aixís se m' deixi insultar: cuasi bè arribo á pensar que áqui tothom me malmira.
TOM. Donchs t' enganyas bèn bè. (*Volgentho arreglar*)
BAD. (*Ab ironia.*) ¿ Si ?
TOM. Home, es clar. Aixó prou que s' véu.
AGN. Pare, no hos precipitéu,

- y deixéume parla' á mi.
 Badò, aquí teniu l' anell
(Trayèntsel de la butxaca y tornantli.)
 que jo per forsa acceptaba :
 pè' l' pare m' sacrificaba,
 pe' l' pare que s' vá fènt vèll:
 ¿ mès si á la vostre sang ara
(Asseyalant als noys que estan plorant amparats de Federico.)
 veig plorant ab desconsol,
 com puch esperá' un consol
 per la vellesa del pare?
- TOM.** *(Volguént cambiar la conversa.)*
 Deixémho correr, Badò.
- BAD.** *(A Agneta ab fingida indiferencia.)*
 Tu mateixa t' fas lo mal.
- AGN.** *(Ab ironia.)* Com teniu un bon caudal,
 podéu triar mòlt millòr...
- FED.** ¡ Guapo Agneta ! *(Ab entusiasme.)*
- TOM.** *(Pera si desconcertát.)* ¡ Aixó m'apura !
- FED.** Ja que á n' èll l' hi falta cor,
 que veigi si ab tòt sòn or
 pot comprar tanta ventura.
(Abrassant á Agneta y assenyaland la porta á Badó)
- BAD.** Ja me n' vaig. *(Als noys.)* Veniu, vosaltres.
- NÓYS.** Ay, no, no. *(Amparantse de Federico y Agneta.)*
- BAD.** *(Pera si ab rabia.)* Ells ho pagarán.
- NOYS.** ¡ Per Dèu !
- FED.** D' aquí no eixirán
 per qué s' quèdan ab nosaltres.
 Nosaltres fènt santament
 los darém educaciò ;
 ¿ que als dariau, vòs, Badò ?
 poch menjá' y mal tractament.
- BAD.** *(Amenassant.)* Cuand la justícia vindrà...
 Veurém. *(Mitj anantsen.)*
- PEP. BADÒ y AGN.** *(Ab por.)* ¡ Ah !
- FED.** *(A Agneta.)* No tèmis, noya ;
 sempre la justícia apoya
 al que una obra bona fá.
(Despareix Badò per lo fondo dreta.)

ESCENA ÚLTIMA.

Los precedents menos BADÒ.

BADÒ. ¿ Com pagarvos may podrém,
lo interès que ns' héu mostrat ?
(Ab tota la efusió de un cor plé de agrahiment.)

FED. Fent sempre forsa bondat.

AGN. Sènt bons minyons.

NOYS. *(Espurnantlos los ulls de alegria.)* Ja ho serém.

TOM. *(Que ha estat pensatiu separát á la dreta, creyent que sa filla ha perdut la ventura, diu ab dolor.)*

¿ Qué pobre-ès la sòrt del pobre !

La ditxa jamay ovira,

y fins tòt se l' hi capgira

cuand pensa fè' una bona obra.

FED. *(Coneixentli la intenció.)*

Aixó es parlar per demès ;

qui obra bè sempre vegeta. *(Pauseta.)*

Si m' creyéu prou per l' Agneta,

podéu anar pels papers.

TOM. ¿ De debó ?

(Plorant de alegria y ab gran sorpresa.)

FED. Si, Trempat, si.

TOM. Aixó es ditxa verdadera. *(Abrassant als noys.)*

FED. Com ja tinch una carrera,

crech poderla mantenir.

(Girantse á Agneta y ab mólt amor.)

Si la ditxa es un tresor,

mon amor te la dará.

AGN. *(Ab tò que sols la actriz podrá comprendre. Es lo primer espansiment de un amor mólt anys comprimit.)*

Si poguèsses penetrar

fins al fondo del mèu cor..,

TOM. *(Acostantse als dos promesos, abrassant als dos noyets.)*

Voldria... si no hos sab grèu,
ja que avuy tòt sòn venturas,
ampará' á aquestas criaturas.

AGN. (*Commoguda.*) ¡ Pobres angelets de Dèu !

FED. (*Ab expansió.*) Jo amparo als tendres infants.

AGN. (*Lo mateix.*) Ells la ditxa ns' han portát.
(*Forman grupo deixant los noys al mitj.*)

TOM. (*Ab magestat com benehint lo grupo.*)

Siga per sempre alabát
qui obra bè ab los sèus semblants.

(*Los noyets agafadets de la ma baixan fins al prosceni y diuhen ab mel-lancólica entonació al públich.*)

PEP. Si á Dèu demostréu temensa,
vosaltres, á qui l' or sobra,
féu bè : que l' fè' una hòna obra
porta en si sa recompensa.
Si en lo tránsit per la vida,
de fam perdut, mort de frèt,
trobéu algun orfanét,
donéuli prompte acullida.
Dirigiú sa inclinaciò ;
no l' deixéu de vostre má ;
que recte s' pot fer pujar
mentres es tendre l' plansò.

BADÒ. (*Reprentla y ab tó suplicant.*)
Feuho, no hos sápigra grèu ;
que es la acciò mès meritoria
per ser dignes de la gloria,
ampará' á uns ANGELS DE DEU.

Los héroes y las grandesas.
L' punt de las donas.
La venjansa de la Tana.
Liceistas y Cruzados.
L' esquella de la torratxa.
La pubilla del Vallés.
L' aplech del Remey. (zar.)
La noya del Ampurdá.
La neboda den Xacó.

La Tuyetas de Mallol.
Ous del dia.
Pensa mal y no errarás. (zar.)
Reus, Paris y Londres.
Si us plau per forsa. (zar.)
Tants caps, tans barrets.
Un embolich de cordas
Un mercat de Calaf.

En tres ó mes actes.

Amor de pare.
Digna de Dèu.
El Rectó de Vallfugona.
Flor d' ivern.
Honra, Patria y amor.
La campana de la unió.
La Romeria de Recasens.
La Creu de plata.
La Virtud y la Conciencia
La festa del Santuari.
La muller que fá per casa...

La Verge de las Mercés.
Las Reliquias de una Mare
Las modas.
Las joyas de la Roser.
Lo Incendi de Hostalrich.
Misteris del mar.
O rey ó rés (Drama histórich.)
Sota, caball y rey.
Tal farás tal trobarás.
Un cap de casa.

Castellanas en un acto.

Amor con amor se paga.
Casarse por carainhola.
Delfin.

Lo propio por lo ageno.
Facubio.
Un marido de lance.

En dos actos.

Fruta del siglo.

En tres ó mas actos.

Barcelona que rie y Barcelona
que llora.
Cosas del mundo.
El ángel de la Caridad...
El pendon de Santa Eulalia.
El padre Gallifa.
Fueros y desafueros.
Juan Fivaller.
La boda del Conde Rapp.
La Marquesa de Javalquinto
La Serrana de las Nayas.

Los estudiantes de Cataluña.
Los mártires del pueblo.
Llegué, ví y venci.
Pobres y ricos ó la bruja de
Madrid.
Tempestades del alma.
Venganza. (2.ª parte de Ser-
rallonga.)
Viriato, libertador de España.
Una herencia en Córcega.

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880

1881

1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890

1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890

1891

1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1901

1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910

1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910

1911

1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920

1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920

1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930

1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930